

Geanonimiseerde versie

C-296/24 – 1

Zaak C-296/24 [Jouxy]ⁱ

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

26 april 2024

Verwijzende rechter:

Cour de cassation (Luxemburg)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

25 april 2024

Verzoekende partijen:

SM

PX

Verwerende partij:

Caisse pour l'avenir des enfants

1. FEITEN

- 1 SM is een grensarbeider die werkt in Luxemburg. Hij is woonachtig in Frankrijk, samen met PX, zijn echtgenote, en haar kind. De echtgenote heeft ook betaald werk en ontvangt voor het kind een maandelijkse onderhoudsbijdrage van 250 EUR van de biologische vader van het kind. Het kind ontvangt een studiebeurs.

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

- 2 SM heeft een tijdlang kinderbijslag voor het kind van zijn echtgenote ontvangen van de Caisse pour l'avenir des enfants (nationaal fonds voor kinderbijslag, Luxemburg), de verwerende partij.
- 3 Het recht van SM op die kinderbijslag is vervolgens met terugwerkende kracht tot 1 augustus 2016 ingetrokken op grond dat het kind niet langer kon worden beschouwd als gezinslid van SM in de zin van de artikelen 269 en 270 van de code de la sécurité sociale (Luxemburgs wetboek sociale zekerheid), zoals gewijzigd.

Voorgeschiedenis van het geding

- 4 De conseil arbitral de la sécurité sociale (scheidsgerecht voor de sociale zekerheid, Luxemburg) heeft het tegen dat besluit ingestelde beroep toegewezen en geoordeeld dat de betaling van kinderbijslag aan SM moest worden hervat.
- 5 In hoger beroep heeft de Conseil supérieur de la sécurité sociale (hoogste rechter in socialezekerheidszaken, Luxemburg) het in eerste aanleg gewezen vonnis herzien en bevestigd dat het recht op kinderbijslag moest worden ingetrokken.
- 6 De Cour de cassation (hoogste rechterlijke instantie, Luxemburg) moet thans uitspraak doen op het cassatieberoep dat is ingesteld tegen de in hoger beroep gegeven beslissing.

Bestreden arrest

- 7 Bij de wet van 23 juli 2016, die in werking is getreden op 1 augustus 2016, is het wetboek sociale zekerheid gewijzigd in die zin dat met name de kinderen van de echtgenoot of partner zijn uitgesloten van het begrip „gezinslid” in de zin van artikel 270 van dit wetboek. In zijn arrest van 2 april 2020, Caisse pour l'avenir des enfants (Kind van de echtgenoot van een grensarbeider) (C-802/18, EU:C:2020:269), heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat „kinderbijslag die verbonden is aan de verrichting van arbeid in loondienst in een lidstaat door een grensarbeider, een sociaal voordeel in de zin van [het Unierecht] vormt” (punt 23) en dat het Unierecht „in de weg [staat] aan een regeling van een lidstaat op grond waarvan grensarbeiders slechts kinderbijslag die verbonden is aan de verrichting van arbeid in loondienst in deze lidstaat kunnen ontvangen voor hun eigen kinderen, en niet voor de kinderen van hun echtgenoot met wie zij geen afstammingsband hebben maar *in wier levensonderhoud zij voorzien*, terwijl alle kinderen die in die lidstaat wonen recht hebben op die kinderbijslag” (punt 71).
- 8 Het argument dat er sprake zou zijn van discriminatie, wordt in het bestreden arrest van de hand gewezen. Volgens dat arrest zou er slechts sprake kunnen zijn van discriminatie voor zover de grensarbeider op grond van het Unierecht aanspraak zou kunnen maken op een sociaal voordeel, zoals kinderbijslag, voor het kind van zijn echtgenoot met wie hij geen afstammingsband heeft.

- 9 Dat recht veronderstelt evenwel dat de grensarbeider aantoont dat hij voorziet in het onderhoud van het kind van zijn echtgenoot. Het feit dat de grensarbeider dat moet aantonen, betekent niet dat hij indirect wordt gediscrimineerd ten opzichte van werknemers die woonachtig zijn in Luxemburg. Het Hof van Justitie heeft duidelijk gemaakt dat de hoedanigheid van familielid ten laste voortvloeit uit een *feitelijke situatie* en dat „de beoordeling daarvan [...] de taak [is] van de overheidsinstanties en, in voorkomend geval, van de nationale rechter, zonder dat de redenen voor deze bijdrage hoeven te worden bepaald of de exacte omvang ervan hoeft te worden berekend” [arresten van 15 december 2016, Despeme e.a., C-401/15–C-403/15 EU:C:2016:955, punt 60, en 2 april 2020, Caisse pour l’avenir des enfants (Kind van de echtgenoot van een grensarbeider), C-802/18 EU:C:2020:269, punt 50].
- 10 De rechter moet dus nagaan of de grensarbeider voorziet in het onderhoud van het kind van zijn echtgenote. Uit de rechtspraak volgt dat dit niet automatisch blijkt uit het feit dat er sprake is van een gemeenschappelijke woning, noch uit het feit dat er geen onderhoudsbijdrage wordt betaald door de vader van het kind. De feitenrechter moet de door de betrokkene aangeleverde bewijzen concreet beoordelen.
- 11 In beginsel draagt elk van de biologische ouders bij in het onderhoud en de opvoeding van de gemeenschappelijke kinderen naar rato van zijn of haar middelen, die van de andere ouder en de behoeften van de kinderen, en wanneer de ouders uit elkaar gaan, neemt die bijdrage de vorm aan van alimentatie die al naargelang het geval door een van de ouders wordt betaald aan de andere ouder. In casu heeft de biologische moeder, PX, betaald werk. Dit geldt ook voor de biologische vader, van wie de moeder een geïndexeerde onderhoudsbijdrage van 250 EUR per maand voor het kind ontvangt.
- 12 De door de stiefouder, SM, ingebrachte stukken, waaronder het bewijs van de aanschaf van een televisie voor het gezin, de aflossingstabel van een hypothecaire lening, het bewijs van de door het CEDIES voor het kind toegekende studiebeurs en de aanslag inkomstenbelasting, hebben weliswaar betrekking op de kosten van de huishouding, maar tonen niet aan dat SM voorziet in het onderhoud van het kind, met name gelet op de objectieve elementen waaruit blijkt dat de biologische ouders hun kind onderhouden.

2. CASSATIEMIDDELEN

EERSTE MIDDEL

Eerste onderdeel: ruime uitlegging

- 13 Volgens vaste rechtspraak moet bij de uitlegging van het begrip „familielid” van een werknemer worden uitgegaan van „het beginsel dat de bepalingen waarin het vrije verkeer van werknemers, dat een van de grondslagen van de Unie vormt,

verankerd ligt, ruim moeten worden uitgelegd” (arresten van 15 december 2016, *Depesme e.a.*, C-401/15–C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, punt 58, en 18 juni 1987, *Lebon*, 316/85, EU:C:1987:302, punten 21-23). Uitgaande van dit beginsel heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat de „hoedanigheid van familielid dat ten laste is van een grensarbeider” niet een „recht op levensonderhoud” veronderstelt, maar voortvloeit uit een „feitelijke situatie” en dus, „wanneer het gaat om de situatie van het kind van de echtgenoot of de erkende partner van die arbeider, [kan] blijken uit objectieve elementen, zoals een gemeenschappelijke woning van deze arbeider en de student, zonder dat de redenen voor de bijdrage van de grensarbeider in het onderhoud van de student hoeven te worden bepaald of de exacte omvang ervan hoeft te worden berekend” (arrest van 15 december 2016, *Depesme e.a.*, C-401/15–C-403/15, EU:C:2016:95, punten 58 en 60).

- 14 In het bestreden arrest is het begrip „familielid” echter restrictief uitgelegd, aangezien is geoordeeld dat het kind bij SM in huis woonde en dat deze laatste bijdroeg in de „kosten van de huishouding”, maar dat daarmee nog niet was bewezen dat hij bijdroeg in het onderhoud van het kind dat deel uitmaakte van het huishouden, aangezien de biologische ouders ook bijdroegen (of in staat waren om bij te dragen) in dat onderhoud.
- 15 Door aldus te oordelen, heeft de appelrechter in strijd met de rechtspraak van het Hof van Justitie het antwoord op de vraag of SM bijdroeg in het onderhoud van het kind, afhankelijk gemaakt van de „redenen van de bijdrage” (het al dan niet verband houden met een verzuim van de biologische ouders) en van de „omvang” ervan.
- 16 Om juridische onzekerheden te vermijden, zou de volgende vraag moeten worden voorgelegd aan het Hof van Justitie: „*Staat het beginsel dat de bepalingen waarin het vrije verkeer van werknemers, dat een van de grondslagen van de Unie vormt, verankerd ligt, ruim moeten worden uitgelegd (arrest *Depesme e.a.*,... punt 58), eraan in de weg dat een regeling van een lidstaat aldus wordt uitgelegd dat grensarbeiders geen aan de verrichting van arbeid in loondienst in die lidstaat verbonden kinderbijslag kunnen ontvangen voor de kinderen van hun echtgenoot wanneer die kinderen met de grensarbeider onder één dak wonen en wanneer de grensarbeider bijdraagt in de kosten van het huishouden waarvan de kinderen deel uitmaken, op grond dat de biologische ouders van de kinderen ook bijdragen in hun onderhoud?*”

Tweede onderdeel: discriminatie

- 17 Door aan het begrip „familielid” van een grensarbeider zo’n restrictieve uitlegging te geven, terwijl alle kinderen die in de betrokken lidstaat wonen, wel recht hebben op die toelage, heeft de appelrechter ook het beginsel geschonden dat directe of indirecte discriminatie verboden is.
- 18 Om juridische onzekerheden te vermijden, zou de volgende vraag moeten worden voorgelegd aan het Hof van Justitie: „2. *Staan het beginsel van het vrije verkeer*

van werknemers en het discriminatieverbod, zoals verankerd in de leden 1 en 2 van artikel 45 VWEU, alsmede artikel 1, onder i), en artikel 67 van verordening (EG) nr. 883/2004, junctis artikel 7, lid 2, van verordening (EG) nr. 492/2011 en artikel 2, punt 2, van richtlijn 2004/38/EG, eraan in de weg dat een regeling van een lidstaat aldus wordt uitgelegd dat grensarbeiders geen aan de verrichting van arbeid in loondienst in die lidstaat verbonden kinderbijslag kunnen ontvangen voor de kinderen van hun echtgenoot wanneer die kinderen met de grensarbeider onder één dak wonen en wanneer de grensarbeider bijdraagt in de kosten van het huishouden waarvan de kinderen deel uitmaken, op grond dat de biologische ouders van de kinderen ook bijdragen in hun onderhoud, terwijl alle kinderen in dezelfde situatie die in die lidstaat wonen, wel recht hebben op die toelage?"

Derde onderdeel: noodzaak van eenvormige uitlegging

- 19 Wanneer het Hof verklaart dat de omstandigheid dat een werknemer bijdraagt in het onderhoud van een kind, een „*feitelijke situatie*” vormt, wil het daarmee zeggen dat die bijdrage, waarop het beginsel van ruime uitlegging van toepassing is, niet een „*recht*” op levensonderhoud veronderstelt, en benadrukken dat met het oog op een „*eenvormige toepassing van het Unierecht*” op dit punt op basis van „*objectieve elementen*” moet worden beoordeeld of er sprake is van een dergelijke bijdrage [arresten van 15 december 2016, Despeme e.a., C-401/15–C-403/15 EU:C:2016:955, punt 58, en 2 april 2020, Caisse pour l’avenir des enfants (Kind van de echtgenoot van een grensarbeider), C-802/18 EU:C:2020:269, punt 50].
- 20 Voor zover in het bestreden arrest uit die rechtspraak is afgeleid dat er bij de beoordeling of een werknemer bijdraagt in het onderhoud van een kind, sprake is van een soevereine beoordeling van een feitelijke situatie die zowel het Hof van Justitie als de Cour de cassation (zou hebben) voorbehouden aan de feitenrechter, is die rechtspraak echter duidelijk verkeerd uitgelegd. Een dergelijke soevereine beoordeling door de feitenrechter sluit namelijk een eenvormige uitlegging uit en staat op gespannen voet met de door het Hof van Justitie geformuleerde regel dat het Unierecht eenvormig moet worden uitgelegd. Door aldus te beslissen, heeft de appelrechter die regel geschonden.
- 21 Om juridische onzekerheden te vermijden, zou de volgende vraag moeten worden voorgelegd aan het Hof van Justitie: „*Staat de regel dat het Unierecht eenvormig moet worden uitgelegd (arrest van 1 februari 1972, 49-71..., arrest van 1 februari 1972, 50/71) eraan in de weg dat de vaststelling van de hoedanigheid van familielid van een grensarbeider, en meer bepaald van de bijdrage van de werknemer in het onderhoud van het kind van zijn echtgenoot, waarop die regel van toepassing is (arrest... Caisse pour l’avenir des enfants, C-802/18, punt 50), wordt overgelaten aan de soevereine beoordeling door de feitenrechter, met als gevolg dat de eenvormige toepassing van het begrip niet wordt gewaarborgd door de Cour de cassation?*”

Vierde (subsidiare) onderdeel: opportuniteit van de verwijzing

- 22 De hierboven geformuleerde prejudiciële vragen moeten worden gesteld indien de Cour de cassation overweegt om de eerste drie onderdelen van het eerste middel af te wijzen. De onrechtmatige weigering om een prejudiciële vraag te stellen maakt de weg vrij voor een beroep wegens niet-nakoming en is in strijd met artikel 6 EVRM.

TWEEDE MIDDEL: SCHENDING VAN HET EUROPEES VERDRAG VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

- 23 Artikel 1 van protocol nr. 12 bij het EVRM en artikel 14 EVRM zijn van toepassing op het recht op sociale uitkeringen. Bij de beoordeling of er sprake is geweest van discriminatie in de zin van deze bepalingen, houdt het EHRM rekening met de „strong persuasive value” van de conclusies waartoe het Hof van Justitie is gekomen. Het Hof van Justitie heeft van tal van Luxemburgse bepalingen al vastgesteld dat grensarbeiders erdoor worden gediscrimineerd (zie bijvoorbeeld arresten van 20 juni 2013, Giersch e.a., C-20/12, EU:C:2013:411; 14 december 2016, Bragança Linares Verruga e.a., C-238/15, EU:C:2016:949, en 10 juli 2019, Aubriet, C-410/18, EU:C:2019:582). Door het begrip „gezinslid” van een grensarbeider restrictief uit te leggen, heeft de appelrechter in het bestreden arrest wederom een ongeoorloofd onderscheid gemaakt tussen grensarbeiders en ingezeten werknemers. Dit verschil in behandeling vormt indirecte discriminatie op grond van nationaliteit die niet door enig legitiem doel wordt gerechtvaardigd. Door aldus te beslissen, heeft de appelrechter de bovengenoemde bepalingen geschonden.

3. ANALYSE VAN DE COUR DE CASSATION

Uitlegging van het recht van de Europese Unie

- 24 In zijn arrest van 2 april 2020, Caisse pour l’avenir des enfants (Kind van de echtgenoot van een grensarbeider) (C-802/18, EU:C:2020:269), heeft het Hof van Justitie het recht van een grensarbeider op kinderbijslag voor het kind van zijn echtgenoot – of geregistreerde partner – met wie hij geen afstammingsband heeft, afhankelijk gesteld van de voorwaarde dat wordt aangetoond dat die grensarbeider *voorziet in het onderhoud van dat kind*.
- 25 Het Hof van Justitie heeft het begrip „*voorzien in het onderhoud*” aanvankelijk gebruikt om vast te stellen dat een grensarbeider recht heeft op een staatsuitkering uit hoofde van een sociaal voordeel, te weten studiefinanciering voor het volgen van onderwijs, voor zijn eigen kind, wanneer hij in het onderhoud van dat kind blijft voorzien (arresten van 26 februari 1992, Bemini, C-3/90, ECLI:EU:C:1992:89, punten 25 en 29; 8 juni 1999, Meusen, C-337/97, ECLI:EU:C:1999:284, punt 19; 14 juni 2012, Commissie/Nederland, C-542/09ECLI:EU:C:2012:346, punt 35, en 20 juni 2013, Guirsch, C-20/12,

ECLI:EU:C:2013:411, punt 39), zonder dat dat begrip in die arresten is gedefinieerd.

- 26 Later heeft het Hof van Justitie – wederom in het kader van een zaak over de toekenning van een sociaal voordeel in de vorm van studiefinanciering voor het volgen van hoger onderwijs, maar dan aan kind dat geen afstammingsband met de grensarbeider heeft – het begrip „*voorzien in het onderhoud*” verduidelijkt door om te beginnen vast te stellen dat dit „*niet een recht op levensonderhoud [veronderstelt]*” (arrest van 15 december 2016, Depesme e.a., C-401/15–C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, punt 58), en daaraan toe te voegen dat „*de hoedanigheid van familielid ten laste voortvloeit uit een feitelijke situatie. Het gaat om een familielid dat door de werknemer wordt ondersteund, waarbij niet van belang is, waarom op die steun een beroep wordt gedaan en of de betrokkene in staat is om door betaalde arbeid zelf in zijn onderhoud te voorzien*” (punten 58 en 59). Het heeft daaruit geconcludeerd dat „*de hoedanigheid van familielid ten laste voortvloeit uit een feitelijke situatie en dat de beoordeling daarvan de taak is van de lidstaat en, in voorkomend geval, van de nationale rechter. De hoedanigheid van familielid dat ten laste is van een grensarbeider, kan, wanneer het gaat om de situatie van het kind van de echtgenoot of de erkende partner van die arbeider, dus blijken uit objectieve elementen, zoals een gemeenschappelijke woning van deze arbeider en de student, zonder dat de redenen voor de bijdrage van de grensarbeider in het onderhoud van de student hoeven te worden bepaald of de exacte omvang ervan hoeft te worden berekend*” (punt 60).
- 27 Vervolgens heeft het Hof van Justitie het criterium „*voorzien in het onderhoud*” toegepast in het kader van de vraag of een grensarbeider recht heeft op een sociaal voordeel in de vorm van kinderbijslag voor een kind met wie hij geen afstammingsband heeft, waarbij het heeft overwogen dat „*onder kind van een grensarbeider dat indirect recht heeft op de in [artikel 7, lid 2, van verordening nr. 492/2011] bedoelde sociale voordelen, niet alleen moet worden verstaan het kind van deze werknemer dat een afstammingsband met deze werknemer heeft, maar ook het kind van de echtgenoot of de geregistreerde partner van die werknemer, wanneer laatstgenoemde voorziet in het onderhoud van dat kind. Volgens het Hof vloeit dit laatste vereiste voort uit een feitelijke situatie en staat het aan de overheidsinstanties en, in voorkomend geval, aan de nationale rechter, om deze situatie te beoordelen aan de hand van de door de belanghebbende verstrekte gegevens, zonder dat de redenen voor die bijdrage hoeven te worden bepaald of de exacte omvang ervan hoeft te worden berekend*” [arrest van 2 april 2020, Caisse pour l'avenir des enfants (Kind van de echtgenoot van een grensarbeider), C-802/18, EU:C:2020:269, punt 50]. Het Hof van Justitie heeft erop gewezen dat „*de biologische vader van [het kind] geen onderhoudsbijdragen betaalt aan de moeder van dit kind. FV – de echtgenoot van de moeder van [het kind] – lijkt dus te voorzien in het onderhoud van dit kind, hetgeen de verwijzende rechter evenwel dient na te gaan*” (punt 52).
- 28 Voorts heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat „*het begrip ‚gezinslid’ van de grensarbeider, dat overeenkomstig artikel 7, lid 2, van verordening nr. 492/2011*

indirect recht heeft op een gelijke behandeling, overeenkomt met het begrip ‚familielid‘ in de zin van artikel 2, punt 2, van richtlijn 2004/38, dat de echtgenoot of partner met wie de burger van de Unie een geregistreerd partnerschap heeft gesloten, de rechtstreekse bloedverwanten in neergaande lijn alsmede die van de echtgenoot of partner, beneden de leeftijd van 21 jaar of die te hunnen laste zijn omvat. In dit verband heeft het Hof met name rekening gehouden met overweging 1, artikel 1, en artikel 2, lid 2, van richtlijn 2014/54‘ (punt 51).

- 29 De Cour de cassation leidt uit de overweging dat de uitdrukking „*voorzien in het onderhoud*“ voortvloeit uit een feitelijke situatie, af dat het hierbij niet gaat om een zuiver feitelijk begrip dat aan toetsing door het Hof van Justitie en de Cour de cassation is onttrokken, maar dat met deze formulering wordt beoogd te benadrukken dat het voor de vraag of er sprake is van „*voorzien in het onderhoud*“ niet van belang is of het kind recht heeft op levensonderhoud (zie arrest van 15 december 2016, Depesme e.a., C-401/15–C-403/15, EU:C:2016:955, punt 58).
- 30 De Cour de cassation leidt uit het voorgaande verder af dat het begrip „*voorzien in het onderhoud*“ in het kader van de regelgeving met betrekking tot de toekenning van sociale voordelen een autonoom Unierechtelijk begrip is dat eenvormig moet worden toegepast en uitgelegd.
- 31 Een dergelijke eenvormige uitlegging is thans echter niet gewaarborgd, gelet op de vragen die de twistpunten doen rijzen.
- 32 Zo vraagt de Cour de cassation zich af wat de strekking is van het voorbeeld dat wordt gegeven in het arrest van 15 december 2016, Depesme e.a. (C-401/15–C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, punt 60), waarin wordt gesproken van „*objectieve elementen, zoals een gemeenschappelijke woning van deze arbeider en de student*“. Meer bepaald vraagt de Cour de cassation zich ten eerste af of dat punt louter bij wijze van voorbeeld wordt genoemd dan wel of die gemeenschappelijke woning een voorwaarde is, in welk geval de vraag rijst of het dan gaat om een voldoende voorwaarde dan wel om een noodzakelijke voorwaarde, en ten tweede of het van belang is hoe de gemeenschappelijke woning wordt gefinancierd, in die zin dat moet worden nagegaan of de woning gedeeltelijk of volledig door de grensarbeider wordt gefinancierd.
- 33 Wat betreft de in aanmerking te nemen behoeften van het kind waarin wordt voorzien door de grensarbeider, vraagt de Cour de cassation zich af of alleen moet worden gekeken naar de behoefte aan voeding en andere basisbehoeften van het kind (eten en drinken, kleding, onderdak, onderwijs,...), dan wel of rekening moet worden gehouden met alle uitgaven van welke aard ook, inclusief uitgaven voor vertier of pure gemaksuitgaven (mobiele telefoon, restaurants, rijbewijs,...) of zelfs buitensporige of luxe uitgaven (regelmatige aanschaf van elektronische apparatuur, vakanties naar verre landen,...), die bedoeld zijn om een bepaalde levensstandaard te garanderen.

- 34 Wat betreft de wijze waarop de grensarbeider voorziet in het onderhoud van het kind, vraagt de Cour de cassation zich af of de bijdrage van de grensarbeider in het onderhoud van het kind de vorm moet aannemen van rechtstreekse contante betalingen aan het kind, dan wel of het daarbij ook kan gaan om uitgaven die worden gedaan in het belang van het kind. In dit kader rijst tevens de vraag of de uitgaven in het specifieke of zelfs exclusieve belang van het kind moeten worden gedaan, zoals in de conclusie van het parket-generaal lijkt te worden gesuggereerd, dan wel of ook uitgaven die worden gedaan in het belang van het gezin als geheel (maandelijkse hypotheekuitgaven, huur, aanschaf van apparatuur voor gezamenlijk gebruik...) in aanmerking kunnen worden genomen. In dit verband rijst ook de vraag of de uitgaven die door de grensarbeider worden gedaan om *te voorzien in het onderhoud van het kind*, een zeker regelmatig of periodiek karakter moeten hebben (hypotheek, huur, elektriciteits- en verwarmingskosten, telefoonrekeningen,...) dan wel of ook incidentele uitgaven (aanschaf van kleding,...) in aanmerking moeten worden genomen. Tot slot vraagt de Cour de cassation zich af of, ook al heeft het Hof van Justitie duidelijk gemaakt dat het niet nodig is om in het kader van de beoordeling van de feitelijke situatie de redenen voor de bijdrage van de grensarbeider te bepalen of de exacte omvang ervan te berekenen [arresten van 15 december 2016, Depesme e.a., C-401/15–C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, en 2 april 2020, Caisse pour l'avenir des enfants (Kind van de echtgenoot van een grensarbeider), C-802/18, EU:C:2020:269], elke bijdrage, hoe gering ook, in aanmerking moet worden genomen, dan wel of alleen moet worden gekeken naar bijdragen van enige betekenis, en zo ja, of bij de toetsing aan dit criterium moet worden uitgegaan van de behoeften van het kind dan wel van de financiële situatie van de grensarbeider.
- 35 Er kunnen ook vragen rijzen met betrekking tot de herkomst van de middelen, aangezien de grensarbeider in sommige gevallen met zijn echtgenoot of geregistreerde partner, die de ouder is van het kind, een gezamenlijke rekening heeft waarvan de uitgaven zijn betaald die in het kader van de gerechtelijke procedure worden aangevoerd om aan te tonen dat is voldaan aan de voorwaarde dat wordt „*voorzien in het onderhoud*” van het kind. Wanneer de grensarbeider niet als enige geld op die rekening stort of wanneer hij niet aantoont welk bedrag door hem op die rekening wordt gestort, rijst de vraag of de bijdrage in de behoeften van het kind afkomstig is van de grensarbeider.
- 36 De Cour de cassation heeft voorts vragen over de strekking van de door het Hof van Justitie in het arrest van 15 december 2016, Depesme e.a. (C-401/15–C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, punt 62) gegeven verduidelijking dat „*de Uniewetgever ervan uitgaat dat kinderen hoe dan ook worden geacht ten laste te zijn tot de leeftijd van 21 jaar*”. Meer bepaald vraagt hij zich af of elk kind dat jonger is dan 21 jaar op grond van deze leeftijdsvoorwaarde alleen dan wel op grond van deze voorwaarde in combinatie met andere factoren moet worden geacht te worden onderhouden door de grensarbeider.
- 37 Verder rijzen er vragen die verband houden met de bijdrage van de ouders in de behoeften van het kind. De ouders zijn wettelijk verplicht om het kind te

onderhouden, in tegenstelling tot de grensarbeider, die daartoe niet verplicht is. Het criterium „*voorzien in het onderhoud*” van het kind vereist integendeel dat ten aanzien van laatstgenoemde een feitelijke beoordeling wordt uitgevoerd. De vraag rijst derhalve of het voldoende is om het bestaan en de omvang van een onderhoudsverplichting van de ouders vast te stellen teneinde uit te sluiten dat de grensarbeider bijdraagt in het onderhoud van het kind, dan wel of bovendien moet worden nagegaan of de onderhoudsbijdrage van de ouders is vastgesteld op een passend bedrag en of zij hun onderhoudsverplichting daadwerkelijk nakomen, zodat een aanvullende of bijkomende bijdrage van de grensarbeider overbodig is. Indien de onderhoudsbijdrage niet daadwerkelijk wordt betaald, rijst de vraag of moet worden nagegaan of de echtgenoot of de geregistreerde partner van de grensarbeider op zijn minst heeft getracht de tenuitvoerlegging van de alimentatieverplichting af te dwingen, en of de bijdrage van de grensarbeider uiteindelijk het verzuim van een van de ouders compenseert. Met betrekking tot die onderhoudsbijdrage en de vraag of die bijdrage is vastgesteld op een passend bedrag, kan eventueel van belang zijn of de bijdrage is vastgesteld door de rechter dan wel bij overeenkomst. Deze aspecten kunnen verband houden met de hierboven aan de orde gestelde vraag welke uitgaven voor het kind in aanmerking moeten worden genomen. Indien alleen moet worden gekeken naar de uitgaven voor eten en drinken en andere basisbehoeften van het kind, zal de onderhoudsverplichting van de ouders in beginsel die behoeften dekken, zodat een aanvullende of bijkomende bijdrage van de grensarbeider ter dekking van die behoeften overbodig is.

- 38 Wat de betrekkingen met de andere ouder van het kind betreft, rijst nog de vraag of het relevant is om na te gaan in hoeverre het kind afwisselend bij de ene en de andere ouder verblijft, aangezien een ruim omgangs- en verblijfsrecht of een co-ouderschap in beginsel ertoe kan leiden dat de andere ouder zijn onderhoudsverplichtingen voor een groter deel in natura nakomt, waardoor het minder aannemelijk is dat de grensarbeider een bijdrage moet leveren om te voorzien in de behoeften van het kind.
- 39 Al deze vragen moeten in beginsel worden gezien tegen de achtergrond van het beginsel dat de bepalingen waarin het vrije verkeer van werknemers verankerd ligt, ruim moeten worden uitgelegd (arrest van 15 december 2016, *Depesme e.a.*, C-401/15–C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, punt 58), en dus van de eventuele grenzen van dit beginsel.
- 40 Bovenstaande overwegingen zijn voor de Cour de cassation aanleiding om het Hof van Justitie te verzoeken om een prejudiciële beslissing.

4. PRÉJUDICIËLE VRAGEN

- 41 De Cour de cassation stelt de volgende vragen:

„1 a) Moet de voorwaarde dat wordt „*voorzien in het onderhoud*” van een kind, waaruit de hoedanigheid van familielid in de zin van de bepalingen van het recht

van de Europese Unie voortvloeit, zoals deze voorwaarde is ontwikkeld in de rechtspraak van het Hof betreffende het vrije verkeer van werknemers en het recht van een grensarbeider om een aan de verrichting van arbeid in loondienst in een lidstaat verbonden sociaal voordeel te ontvangen voor het kind van zijn echtgenoot of geregistreerde partner met wie hij geen afstammingsband heeft, op zichzelf of in samenhang met het beginsel dat de bepalingen die het vrije verkeer van werknemers beogen te waarborgen, ruim moeten worden uitgelegd, aldus worden uitgelegd dat deze voorwaarde moet worden geacht te zijn vervuld, zodat er een recht op een sociaal voordeel ontstaat,

- op grond van het enkele feit dat de grensarbeider met een ouder van het kind is gehuwd of een geregistreerd partnerschap is aangegaan,
- op grond van het enkele feit dat de grensarbeider en het kind een gemeenschappelijke woning of verblijfplaats hebben,
- op grond van het enkele feit dat de grensarbeider uitgaven van welke aard ook die ten goede komen aan het kind voor zijn rekening neemt, ook al
  - dekken die uitgaven andere dan basis- of voedingsbehoeften,
  - worden die uitgaven betaald aan derden en komen zij slechts indirect ten goede aan het kind;
  - worden die uitgaven niet in het exclusieve of specifieke belang van het kind gedaan, maar komen zij ten goede aan het hele huishouden,
  - hebben die uitgaven slechts een incidenteel karakter,
  - zijn die uitgaven lager dan die van de ouders,
  - zijn die uitgaven onbeduidend gelet op de behoeften van het kind,
- op grond van het enkele feit dat de uitgaven worden gedaan vanaf een gezamenlijke rekening van de grensarbeider en zijn echtgenoot of geregistreerde partner, die de ouder is van het kind, waarbij het niet uitmaakt van wie het geld op die rekening afkomstig is,
- op grond van het enkele feit dat het kind jonger is dan 21 jaar?

1 b) Ingeval de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord: moet de voorwaarde dat wordt „voorzien in het onderhoud” aldus worden uitgelegd dat deze voorwaarde moet worden geacht te zijn vervuld, zodat er een recht op een sociaal voordeel ontstaat, wanneer twee of meer van de genoemde omstandigheden zich voordoen?

2) Moet de voorwaarde dat wordt „*voorzien in het onderhoud*” van een kind, waaruit de hoedanigheid van familielid in de zin van de bepalingen van het recht van de Europese Unie voortvloeit, zoals deze voorwaarde is ontwikkeld in de rechtspraak van het Hof betreffende het vrije verkeer van werknemers en het recht van een grensarbeider om een aan de verrichting van arbeid in loondienst in een lidstaat verbonden sociaal voordeel te ontvangen voor het kind van zijn echtgenoot of geregistreerde partner met wie hij geen afstammingsband heeft, op zichzelf of in samenhang met het beginsel dat de bepalingen die het vrije verkeer van werknemers beogen te waarborgen, ruim moeten worden uitgelegd, aldus worden uitgelegd dat deze voorwaarde moet worden geacht niet te zijn vervuld, zodat er geen recht op een sociaal voordeel ontstaat,

- op grond van het enkele feit dat er een onderhoudsverplichting rust op de ouders van het kind, ongeacht
  - of het recht op een onderhoudsbijdrage is vastgesteld door de rechter of bij overeenkomst,
  - op welk bedrag de onderhoudsbijdrage is vastgesteld,
  - of de schuldenaar zijn onderhoudsverplichting daadwerkelijk nakomt,
  - of de bijdrage van de grensarbeider een verzuim van een ouder van het kind compenseert,
- op grond van het enkele feit dat het kind regelmatig bij de andere ouder verblijft in het kader van de uitoefening van een omgangs- en verblijfsrecht, een co-ouderschap of een andere regeling?”